

A Szekszárdi I. Béla Gimnázium Helyi Tanterve

Ének-zene

**(A 2020-as helyi tantárgyi tanterv felülvizsgálata az új részletes érettségi követelmények 2021.
júliusi megjelenését követően)**

**Készítette: a gimnázium történelem-művészetek
szakmai munkaközössége**

2021

Tartalom

Bevezetés.....	2
9. évfolyam:.....	8
10. évfolyam.....	11
Függelék.....	16

Kerettantervi megfelelés

Jelen helyi tantárgyi tanterv a Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról szóló, 2020-ban felülvizsgált 110/2012. (VI.4.) Kormányrendeletre illeszkedő, a gimnáziumok 9-12. évfolyama számára minisztériumi tárcadokumentumként kiadott kerettanterv alapján készült, figyelembe véve Az érettségi vizsga vizsgaszabályzatának kiadásáról szóló 100/1997. (VI.13.) Kormányrendelet, valamint az érettségi vizsga részletes követelményeiről szóló minisztériumi tárcadokumentum előírásait.

A kerettanterv által biztosított szabad mozgásteret az iskola arculatára jellemzően töltöttük meg tanítási-tanulási tartalommal és tevékenységekkel.

Bevezetés

Az ének-zene tantárgy helyi tanterve a többször módosított, kiegészített 51/2012. (XII. 21.) számú EMMI rendelet alkalmazásával készült, figyelembe véve az érettségi vizsga részletes követelményeiről szóló 40/2002. (V. 24.) OM rendelet 2017. január 1-től életbe lépő módosítását is.

A tantárgy sajátosságai, célok, alapelvek:

Az ének-zene tantárgy 9–10. évfolyamon a NAT alábbi fejlesztési területeit képviseli hatékonyan: erkölcsi nevelés, nemzeti és európai önzonosságtudat, hazafias nevelés, felelősségvállalás másokért, önkéntesség, médiatudatosságra nevelés, az önismeret és a társas kultúra fejlesztése, zenei anyanyelv ápolása, a testi és lelki egészségre nevelés. A kulcskompetenciák fejlesztésében pedig a következőket képes támogatni: kommunikációs kompetenciák, digitális kompetenciák, személyes és társas kapcsolati kompetenciák, kreativitás, kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái, vállalkozói, munkavállaló kompetencia. Továbbá esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség, hatékony, önálló tanulás. Ebben az életkorban a zenei stílusnak megfelelő előadásmód, a kommunikatív muzikalitás továbbfejlesztése áll a középpontban. Érdemes kisebb alkalmi együtténeklő csoportoknak is rendszeres funkcionális énekes feladatot adni (énekes néphagyomány felelevenítése, projektnapok zenei elemei, bensőséges közösségi-egyházi ünnepeken való aktív részvétel, osztályéneklési verseny, osztályindulók éneklése, „ki mit tud” stb.). Az ének-zene tantárgy tanításának legfőbb céljai megismertetni a gyermekeket az éneklés és a zenélés örömeivel, valamint kulcsokat adni számukra a zene élményt nyújtó megismeréséhez, megértéséhez és élvezetéhez. Ezeknek a céloknak az elérését segíti a kiválasztott repertoár. Az iskolai ének-zene tanulás várt eredménye: a zenei gyakorlat és a zenehallgatás során a tanulók széles körű élményeket szereznek, amely segíti őket eligazodni a körülöttük lévő sokszínű zenei világban. Az iskolai zenepedagógiai munka Kodály Zoltán alapelveire épül, az aktív éneklést és zenélést szorgalmazza, tradicionális népzene és igényes műzene alapul. A zenei hallásfejlesztés a relatív szolmizáció segítségével történik. A klasszikus remekművek értő befogadása fejleszti az érzelmi intelligenciát. A helyi tantervben feltüntetett anyagon keresztül a tanulók megismerik népzene és más népek zenéje, nemzeti zenei kultúránk és a klasszikus zene, a jazz, valamint a populáris műfajok igényes szemelvényeit. A zenepedagógiai munka a tanulók iskolában, iskolán kívül szerzett zenei tapasztalataira, zenei élményeire, illetve adott esetben zenei gyakorlatára épülhet, amely

ösztönözheti őket énekkarokban és házi zenélésen való aktív részvételre. Az iskolai ének-zene óra elsősorban nem ismeretszerzésre való, hanem a pozitív zenei élmények és gyakorlati tapasztalatok megszerzésére. Az ének-zene tanítása során a fejlesztési célok órakeretre, tananyagegységekre nem válnak el élesen. Minden órán sor kerül éneklésre, fejlesztik a növendékek zenei generatív készségét, zenét hallgatnak. Ezt segíti a minden órán megjelenő felismerő kottaolvasás és a befogadói kompetenciák fejlesztése. A fejlesztési célok a tanítás során mindig az előző ismeretanyagra, elért fejlesztésre építve, komplex módon jelennek meg. Ezek a következők:

Zenei reprodukció

Éneklés

- Az iskolai ének-zenei nevelés elsődleges élményforrásai a közös éneklés és az elmélyült zenehallgatás. Az ének-zene órán tanult zenei anyag egy részét énekléssel és kreatív zenei gyakorlatokkal készítik elő, illetve sajátítják el.
- Az énekórai műhelymunkát kórus és hangszeres zenei tehetséggondozó műhely egészítheti ki, amely közösségformáló erőt képvisel. Cél, hogy az éneklés és az együtt zenélés öröme a tanulók az ünnepi alkalmak és hétköznapiak számos területén megoszthassák másokkal (pl. ünnepségen, hangversenyen, közös éneklés a kirándulásokon, baráti összejöveteleken, közösségi alkalmakon).
- Az énekes részeit: a magyar népdal, a klasszikus zenei szemelvények, a jazz és az igényes populáris zene válogatott szemelvényei – elsősorban a befogadói hozzáállás különbségeinek érzékeltetése és a zenei minőség iránti érzékenység fejlesztése céljából, amelyek műfaji határoktól függetlenül értelmezhetők.

Generatív és kreatív készségek fejlesztése

- A generatív - létrehozó, alkotó - készségek és képességek fejlesztésének célja, hogy a tanulók a megszerzett zenei tapasztalatokat alkalmazni tudják, és azokkal képesek legyenek újat alkotni. A generatív tevékenységek, amelyek a kreativitás fejlesztése szempontjából nélkülözhetetlenek, fejlesztik a tanulók zenei érzékét, zeneértését és összpontosító képességét. Segítik őket a zene elemeinek önálló és magabiztos használatában, fejlesztik a tanulók önkifejező képességét, ötletgazdagságát, kreativitását és zenei fantáziáját.
- A generatív zenei tevékenységek a tanítás legkülönbözőbb témáihoz és fázisaihoz kapcsolódhatnak, s bennük a játékos alkotói munka öröme érvényesül. A generatív tevékenységet mindenkor megelőzi a zenei alkotóelemek (pl. ritmus, dallam, polifónia, harmónia, forma) vagy egy adott zenei stílushoz kapcsolódó zenei jelenségek (pl. a klasszika formaérzéke) megismerése az aktív zenélésen keresztül.

Felismerő kottaolvasás

- A kottaolvasás a zene értésének eszköze, általa olyan kódrendszer kulcsát kaphatják meg a tanulók, amely segíti őket abban, hogy eligazodjanak a zenei tartalmakban. Az önálló zenélésben nélkülözhetetlen eszközzé válik.
- A felismerő kottaolvasáshoz kapcsolódó zenei ismeretek tanítása soha nem elvontan, hanem az énekes és hangzó zenei anyaghoz kapcsolódóan történik. A népdalokból vett zenei fordulatokat

felhasználják a ritmikai, metrikai és dallami elemek tudatosítására, formájuk megismerése pedig segít a formaérzék fejlesztésében. Az elemző megközelítés helyett válasszák a műfaji meghatározást, találják meg az élethelyzet, az érzelmi kifejezés, az esztétikai szépség személyes kapcsolódási pontjait. A népdalok szövegének értelmezése rávilágít a népdalok gazdag szimbolikájára, megvilágítja a magyar szókincs gazdagságát. A népdalok nem a felismerő kottaolvasás gyakorló példái.

Zenei befogadás

Befogadói kompetenciák fejlesztése

– A befogadói kompetenciák fejlesztése a zenehallgatás anyagának mélyreható megismerését segíti elő. A befogadói kompetenciák fejlesztése során az érzelmi és intellektuális befogadás egyensúlyának kell érvényesülnie. A befogadói kompetenciák fejlesztésével megalapozható a tanulók zenehallgatási magatartása, akik a zenehallgatás során olyan élményeket – minél többféle és valóságos zenei tapasztalatokat – szereznek a hallgatott zenéről, amelyek hatására egyre inkább különbséget tudnak tenni az elmélyült zenehallgatás (vagyis a zene befogadása) és a háttérzene fogyasztása között.

– Csend és teljes figyelem nélkül nem jön létre élményt adó zenei befogadás. A művészi értékű zene befogadójává csak az a tanuló válik, aki teljes figyelmét képes a hallott zene felé irányítani. A befogadói kompetencia fejlesztése éppen ezért részben a figyelem készségének kialakítása és folyamatos erősítése felé irányul. A zeneérzés fejlesztése mellett a mozgás is lehetőséget ad a zenei jelenségek megéreztetésére és megértésére, a zenei készségek elmélyítésére is. A teljes figyelem képességének kialakulását a Kokas-pedagógia szemlélete és módszerei is hatékonyan segítik.

– Rendszeres zenehallgatás. A zeneművek zenei és zenén kívüli tartalmának, üzenetének megértéséhez szükség van a zenei élmények rendszeres biztosítására: minden órán legyen zenehallgatás, amely az élmény (örömszerző) funkción túl alapját adja a generatív készségek formálódásának, hiszen a generativitás a sokrétű zenei élményből fejlődik ki.

– Adekvát befogadói attitűd. A zenehallgatási anyag értő befogadását segíti az adekvát befogadói attitűd kialakítása, azaz fontos, hogy a tanulók kellő nyitottsággal forduljanak a hallgatott zene felé. A nyitott befogadói attitűd támogatja a zenei hatás megfelelő megélését, így segíti a zene különböző megnyilvánulásainak, például funkciójának, stílusának és műfajának pontos értelmezését, elfogadását és pozitív értékelését.

– A befogadói kompetencia fejlesztését segíti elő elsősorban a zenében rejlő gesztusok, karakterek, érzelmek, hangulatok érzékelésének és átérzésének képessége, másodsorban pedig a biztos és differenciált hallási képesség (ritmus-, dallam- és hangszínérzék) és a zenei memória. Ezeket rendszeres és nagy mennyiségű énekléssel és a generatív készségek más fejlesztő gyakorlataival alakíthatják.

– Zeneelméleti és zenetörténeti alapismeretek minden esetben a zenei befogadást segítik, az elméleti és a lexikális adatok közül elsősorban a kiválasztott művel kapcsolódókkal foglalkozzanak. A lényegláttatásnak és az életszerűségnek minden esetben kulcsszerepet kell kapnia, ezért teljes mértékben mellőzendő az öncélú adatközlés és a nagy mennyiségű memorizálás. Egy szerzői életrajz ismertetésében például nem az önmagukban semmitmondó dátumok és a tartózkodási helyek felsorolása és visszakérdezése, hanem a szerző személyiségének bemutatása, művészi és emberi élethelyzeteinek, a környezetével való kölcsönhatásának, problémáinak, sorsfordulatainak átéreztetése és mindennek művészetére gyakorolt hatása az elsődleges tartalom. Ezt helyenként megtámogathatják a jól megválasztott tényadatok (dátumok, helyszínek), mindenkor kiegészítő,

tájékozódást könnyítő jelleggel. Ugyanez érvényes az elméleti ismeretekre: a formatan, az összhangzattan vagy a szolmizáció alapinformációi csak akkor válnak hasznossá, ha zenei érzetekhez kapcsolódnak, ha segítenek a gyerekeknek átérezni azokat a zenei jelenségeket, amelyekről szólnak.

Zenehallgatás

- A rendszeres és figyelmes zenehallgatással a tanulók zene iránti fogékonyságát és zenei ízlését formálják.
- A zenehallgatási anyag kiválasztásakor a zenei teljességre kell törekedni. Lehetőleg teljes műveket hallgassanak meg, hiszen a tanulók befogadói kompetenciáját s elsősorban zenei formaérzékét a teljes kompozíciók bemutatása fejleszti. A műalkotás egészéről kell benyomást szerezniük, mielőtt a részletekre irányítják a figyelmüket. Miközben a figyelem irányítása bizonyos jelentéstartalmak megvilágítása érdekében fontos, fokozottan figyeljenek arra, hogy a szempontok ne tereljék el a tanulók figyelmét a mű egészének élményszerű befogadásáról.
- Zenehallgatásnál – figyelve a ma felnövő generációk vizuális igényére – törekedjenek DVD-n elérhető koncertfelvételek bemutatására is. Használják ki az internet és a digitális tábla lehetőségeit is.
- Az iskolai zenehallgatás célja nem lehet minden remekmű, s az összes zenei műfaj megismertetése, sokkal fontosabb a befogadói kompetenciák fejlesztése és a zenehallgatás igényének kialakítása, amely biztosítja az egész életen át tartó zenei érdeklődést. Bízniuk kell abban, hogy a meg nem ismert műveket a tanulók életük folyamán megismerik, amennyiben kialakították bennük az igényt az értékes művek hallgatására.
- Az iskolai zenehallgatás mellett keresni kell a lehetőséget az élő zenehallgatásra, a rendszeres hangverseny-látogatásra, és ösztönözni a tanulókat a zenei információk gyűjtésére. A hangversenyek kifejezetten ahhoz a korcsoporthoz szóljanak, akikkel a látogatást teszik. Rendkívül fontos, hogy a hangverseny legyen előkészített, az órákon ismerjenek meg néhány zenei témát, a művek kontextusát, majd az azt követő alkalommal beszélgetéssel segítsék az élmények feldolgozását. Használják ki a koncertpedagógia adta lehetőségeket!

Tárgyi feltételek

- Szaktanterem elektromos zongorával
- Megfelelő nagyságú tér a mozgáshoz, énekes játékokhoz
- Megfelelő méretű, jól szellőztethető terem a kórusmunkához
- Mágneses tábla
- Ritmushangszerek
 - Akusztikus gitár
- Jó minőségű CD- és DVD-lejátszó, erősítő, hangszórók
- Számítógép internetkapcsolattal Hangtár, hozzáférhető hanganyag

Fejlesztési célok, követelmények

A tantárgy sajátos fejlesztési céljai és követelményei, amelyek valamennyi témakör feldolgozása során egységesen érvényesülnek, a következők:

- Filozófiai fogalmak, vallási és irodalmi szövegek, példázatok elemzése, értelmezésük szóban és írásban.
- A következtetés, érvelés, bizonyítás és cáfolat szabályainak alkalmazása, az ettől eltérő gondolkodásmódok (sejtés, hit, képzelet, kétely, bizalom stb.) jelentőségének belátása.
- Egyéni vélemény kialakítása, felülvizsgálata, fejlesztése a más véleményekkel való párbeszédben.
- A méltányos vita szabályainak és készségeinek elsajátítása. Az elkötelezettség és az elfogulatlanság igényének összeegyeztetése.
- Erkölcsi elvek alkalmazása egyedi esetekre, különféle élethelyzetek erkölcsi dimenziójának felismerése, a gyakorlatban felmerülő értékrendek összeütközésének kezelése, alternatívák mérlegelése.
- A helyes önismeret és az önnevelés igényének erősítése. A cselekedeteink minőségét meghatározó erkölcsi képességek (erények, különösen az okosság, igazságosság, bátorság és mértékletesség) jelentőségének belátása, fejlesztésük lehetőségeinek felismerése.
- Az erkölcsi értékek megbecsülése, tisztelete másokban, igényesség kialakítása a saját magatartás tekintetében. A kötelességtudat és az autonóm viselkedés közötti összefüggés felismerése.
- A személyközi kapcsolatok morális, érzelmi, intellektuális és érzéki dimenziói közötti összefüggések felismerése. A szeretet, megértés, türelem, hűség, bizalom és odaadás értékének tudatosítása. A tartós párkapcsolatok és a harmonikus családi élet kialakításához szükséges gondolkodásmód és attitűd fejlesztése. A másokkal való együttérzés, azonosulás képességének elmélyítése.
- Az ember erkölcsi méltóságáról alkotott fogalmak értelmezése: igazság és szabadság, azaz az öntudatos létezés és a cselekedeteinkért és társainkért viselt felelősség közötti összefüggés tudatosítása.
- Az élet, illetve az életformák gazdag változatosságának és változékonyságának tisztelete a természetben és a kultúrában. A kanti arany szabály értelmének, illetve a szenvedés okozás tilalmának belátása, gyakorlati alkalmazásuk képessége a globális egymásrautaltság feltételei között. A globális felelősség összefüggéseinek felismerése a hálózati társadalomban. A halállal való szembenézés képessége.
- A természet szeretetén és a környezet ismeretén alapuló környezetkímélő, értékvédő, a fenntarthatóság mellett elkötelezett magatartás fontosságának tudatosítása.
- Az együttélési szabályok jelentőségének belátása. A törvények tisztelete és a lelkiismeret szabadsága közötti konfliktusok értelmezése. A társadalom jobbítására irányuló kezdeményezés és bírálat megbecsülése. Felkészülés a közéletben való felelős részvételre.

- A korrupció társadalmi jelenségének ismerete, az ellene alkalmazható egyéni és közösségi magatartásformák alkalmazásának készsége és képessége.
- Az erkölcsi önigazolási mechanizmusok működése, a rossz példák, a rossz társadalmi gyakorlat hatása az egyéni döntésekre; a nemet mondás nehézsége.
- A szolidáris és kooperatív viselkedés, a segítőkészség értékének belátása, alkalmazása konfliktushelyzetekben. Az előítéletes, kirekesztő, rasszista, a kisebbségekkel szemben elutasító viselkedés gyökereinek feltárása, a társadalmi csoportok közötti együttélés konfliktusainak méltányos kezelésére irányuló igény, illetve az ehhez szükséges attitűdök és ismeretek elmélyítése.

Az integráltan oktatott SNI-tanulókról:

Az SNI-tanulók oktatásával kapcsolatban a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény, a NAT és a sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve (a 32/2012. (X. 8.) EMMI rendelet 2. melléklete) szerint járunk el. Az ének-zene tantárgyra vonatkozóan követjük a határozatok előírásait (pl. többletidő biztosítása, írásbeli számonkérés helyett inkább a szóbeli számonkérés biztosítása stb.).

Módszertani alapelvek:

Az ének-zene tantárgy sajátos céljainak és követelményeinek teljesülése érdekében változatos módszertani elemeket alkalmazunk. A rendelkezésre álló idő függvényében, a témák feldolgozásának értékes formája lehet – a beszélgetés és a vita mellett – egy-egy projektfeladat megoldása is, egyéni vagy csoportos munka keretében. A tantárgy tanítása során azzal is számolunk, hogy az elektronikus információhordozók, a világháló térhódításának és napi használatának közegében élünk. E kihívás jelentős erővel alakítja az információszerzés mindennapi gyakorlatát, új élethelyzeteket, etikai problémákat vet fel. A digitális kultúrát és a hatékony önálló tanulást egyaránt fejleszti az internet kínálta lehetőségek alkalmazása. Az ének-zene tantárgy keretein belül feladat a megfelelő információk kiválasztása, rendszerezése, az információfeldolgozás etikai normáinak ismerete és alkalmazása. A gimnázium informatikai stratégiájához igazodva a digitális kompetencia hatékony fejlesztése érdekében törekszünk az IKT eszközök alkalmazására. Egyes témakörök megközelítése lehetőséget kínál ember és természet viszonyának morális szempontú vizsgálatára. Ezeknek a kérdéseknek a megbeszélése, tanulmányozása hozzásegíthet a természeti és a teremtett környezethez való tudatos viszony kialakításához, összhangban az Ökoiskola és a Madárbarát Iskola programok célkitűzéseivel.

Az értékelés, ellenőrzés formái, alapelvei:

Az értékelés és ellenőrzés az elsajátítási folyamat egészét magában foglalja. Az értékelés kiterjed a tanuló ismereteire és képességeire. Az önálló véleményalkotás, a problémaérzékenység, a tanultak gyakorlati alkalmazásának képessége áll az értékelés fókuszában.

Az értékelés formái:

- a diákok teljesítményének értékelése szóbeli, százalékos és érdemjegyes formában
- házi feladatok, projektmunkák, dolgozatok értékelés érdemjegyes formában

- produktív, reprodukív és a kreatív órai, illetve órán kívüli tevékenység értékelése érdemjegyes formában

A tanulók hatékony személyiségfejlesztése, illetve a szociális kompetenciák fejlesztése érdekében támogatjuk a tanulói értékelés különböző formáit is.

A tankönyvválasztásról:

A tankönyvválasztás során a 2012. évi CXXV. törvény (a tankönyvpiac rendjéről szóló 2001. évi XXXVII. törvény módosításáról) értelmében járunk el.

9. évfolyam:

Az ének-zene tantárgy óraszámai:

Éves óraszám: 36 óra

Heti óraszám: 1 óra

Az órák megoszlása az egyes témakörökben:

Témakör	Órakeret
Zeneművek/énekes anyag	12 óra
Zeneművek/zenehallgatási anyag	17 óra
Komplex készségfejlesztés	7 óra
Összesen:	36 óra

Tematikai egység	Zeneművek énekes anyag	Órakeret 12 óra
Előzetes tudás	A felső tagozatban megismert népzenei és műzenei szemelvények elsajátítása során kialakult éneklési képességek, zenei ismeretek.	
Tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanult dalanyag ébren tartása, használatával az éneklési készség fejlesztése. További dalkincs bővítés, a motivált és örömteli éneklés kialakítása	
Ismeretek / fejlesztési feladatok, készségek		Kapcsolódási pontok
- Régi és új stílusú népdalok megkülönböztetése stílusjegyek alapján - A régi stílus rétegeinek ismerete - A zsoltár típusú dallamok jellemzői - Balladák - Ugrós és csárdás tánc típusok - Életfordulók, jeles napok dalai - Dallam és szöveg kapcsolata a népdalstílusokban, népdalszövegek metaforikus értelmezése		Magyar nyelv és irodalom: verbális kifejezőkészség fejlesztése, dalok szövege, költői eszközök megfigyelése a zenei kifejezésben, magyar népballadák, virágénekek, szimbolika. Idegen nyelvek: más népek dalai eredeti szöveggel.

- Zenei nyelvjárások, dialektusok jelentése a népzeneben, dialektusterületek ismerete - A tanult dalok kulturális közegének megismerése - Különböző korszakok – különböző előadói stílusok a műzenében - Hallás utáni daltanulással elsajátított magyar népdalok és műzenei szemelvények éneklése - Előadói készségük kifejező, átélt, tiszta intonációjú énekléssé fejlesztése - A hangszerkísérethez és az éneklő közösséghez való alkalmazkodási képesség fejlesztése - A dalokban megjelenített élethelyzetek, érzelmi állapot megértése.		Földrajz: A magyar népzene dialektusterületei Történelem: Történelmi eseményeink megközelítése katonadalokon, illetve egy-egy korszak zenéjén keresztül
Ismeretanyag	Népzene: Azt gondoltam, eső esik; Akkor szép az erdő; Bujdosik az árva madár; De sok eső, de sok sár; Hej, rozsmaring, rozsmaring; Körösfői kertek alatt; Nem úgy van most, mint volt régen; Nézd meg, lányom; Szerelem, szerelem; Szeress egyet, s legyen szép; Szivárvány havasán; Hej, révész, révész Felszállott a páva, A szántói híres utca, Annyi nekem az irigyem; Eddig vendég; Éljen a barátság; Én az éjjel nem aludtam; Hej, igazítsad; Jeles napok: Sok számos esztendőket; Paradicsom mezejibe; Víg volt nekem az esztendő; Szent János áldása; Üdvözlégy, Szent László király; Sok Zsuzsanna napokat Műzene: Szeikilosz sírverse; Splendor Paternae gloriae (Atyának fénye, fénysugár); Dies Ira dies illa (gregorián ének); John of Fornsete: Nyár-kánon (Vaskó Andor ford.); Ófrancia kánon: Jertek, jertek, nosza, járjunk táncot!; Farkas Ferenc: Hajnalnóta; Byrd: Tavasz – kánon; Ismeretlen szerző: Kék ibolyácska; Budát, ó Hunnia, az törő rabolja; Balassi Bálint: Bocsásd meg úristen – protestáns népének;	
Fogalmak:	Zsoltár típusú népdal, ballada, gregorián, szillabikus, melizmatikus, autentikus, tradíció, átdolgozás, dialektus, Magyar Népzene Tára	

Tematikai egység	Zeneművek zenehallgatási anyag	Órakeret 17 óra
Előzetes tudás	A felső tagozatban megismert népzenei, műzenei szemelvények. Zenetörténeti korok átfogó ismerete.	
Tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Általános zenei műveltség kialakítása, zeneművek gondolati tartalmát kifejező eszközök felismerése. Különböző korszakok jellemző stílusjegyeinek megkülönböztető felismerése.	
Ismeretek / fejlesztési feladatok, készségek		Kapcsolódási pontok
- A hallgatott zeneművek zenetörténeti és főbb műfaji jellemzőinek azonosítása		Magyar nyelv és irodalom:

- Az adott zenemű történelmi, irodalmi és kultúrtörténeti vonatkozásainak megismerése - A zeneművekben megfogalmazott gondolatok társítása hangszerezési, szerkesztési megoldásokkal, kompozíciós technikákkal, formai megoldásokkal - A tanuló kreatív képzeletének fejlesztése változatos motivációs technikákkal, a zeneművek által nyújtott lehetőségek kihasználásával. - A zeneművek gondolati tartalmát kifejező eszközök felismerése, átélése és értelmezésére alkalmas képesség kialakítása - Egy-egy zeneszerzőre jellemző alkotói sajátosságok felismerése - Hangszerek hangjának felismerése		verbális kifejezőkészség fejlesztése, dalok szövege, költői eszközök megfigyelése a zenei kifejezésben. Történelem: Történelmi események által ihletett zeneművek, illetve történelmi események megközelítése zeneműveken keresztül.
Ismeretanyag	Népzene: Azt gondoltam, eső esik; Repülj madár – Sebestyén Márta, Muzsikás Együttes; Ugrós és csárdás dallamok – válogatás revival népzenei felvételekből Műzene: Szeikilosz sírverse Missa de Angelis – Kyrie Gregorián ének: Dies Irae Dufay: L’homme arme mise - Kyrie G. P. Palestrina: Sicut cervus Orlando di Lasso: Zsoldos szerenád; Tinódi Lantos Sebestyén: Eger históriájának summája Pachelbel: D-dúr Kánon Antonio Vivaldi: Mandolin Concerto; A négy évszak – részletek J. S. Bach: Máté passió – részlet 54 számtól -59 –ig; No. 1. Cselló szvit; H-moll szvit (részletek); 147. kantáta (részlet); D-moll toccata és fuga G. F. Händel: F-dúr orgonaverseny (részlet); Joy to the World (Örvendj, világ); F-dúr szvit (részlet); Messiás c. oratórium (részlet) Esterházy Pál: Harmonia caelestis – részletek	
Fogalmak:	Vokális műfajok, gregorián, recitativo, ária, korál, kyrie, passió, dalciklus, duett, motetta, madrigál, mise, históriás ének, opera, oratórium, kantáta, concerto, szvit, szonáta.	

Tematikai egység	Komplex készségfejlesztés	Órakeret 7 óra
Előzetes tudás	A felső tagozatban tanult ritmikai, dallami, zeneelméleti ismeretek.	
Tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Koncentrációs készség fejlesztése, hallásfejlesztés, többirányú figyelem képességének fejlesztése. A transzfer hatás által más tantárgyak területén történő eredményesség fejlesztése.	

Ismeretek / fejlesztési feladatok, készségek		Kapcsolódási pontok
- A korábban tanult ritmikai, dallami ismeretek frissítése, elmélyítése, alkalmazása - A törzshangok és a módosított hangok szerepének ismerete - A zenetörténet jellegzetes műfajainak ismerete - Részvétel közös kreatív zenélési formákban, a zeneművek befogadásának előkészítéséhez - Gyakorlat szerzése a felismerő kottaolvasásban		Transzfer hatás által minden más tudományterületre, kompetenciára pozitív hatással van.
Tevékenységek	- Az improvizáció és a kreativitás támogatása a tanult ritmikai és dallami elemek felhasználásával - Népdal sorszerkezenének felismerése - Alapvető funckiók érzékelése (Tonika, Szubdomináns, Domináns) - Hangsorok felismerése - Ritmikai játékok - Zenei kérdés, válasz rögtönzése - Az Ismeretek / Fejlesztési feladatok, készségek elnevezésű részben megfogalmazottak alkalmazása a hangközök és egyszerű harmóniak megfigyelésének és meghallásának gyakorlására.	
Fogalmak:	Minden eddigi fogalom	

10. évfolyam

Óraszám: 36

Heti óraszám: 1

Órák megoszlása az egyes témakörökben

Témakör	Órakeret
Zeneművek/énekes anyag	9 óra
Zeneművek/zenehallgatási anyag	20 óra
Komplex készségfejlesztés	7 óra
Összesen:	36 óra

Tematikai egység	Zeneművek énekes anyag	Órakeret 9 óra
Előzetes tudás	A 9. évfolyamban megismert népzenei és műzenei szemelvények elsajátítása során kialakult éneklési képességek, zenei ismeretek.	
Tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanult dalanyag ébren tartása, használatával az éneklési készség fejlesztése. További dalkincs bővítés, a motivált és örömteli éneklés kialakítása	
Ismeretek / fejlesztési feladatok, készségek		Kapcsolódási pontok

- Régi és új stílusú népdalok megkülönböztetése stílusjegyek alapján - Ugrós és csárdás tánc típusok - Katonadalok, történelmi korok kapcsolatai - Dallam és szöveg kapcsolata a népdalstílusokban, népdalszövegek metaforikus értelmezése - Zenei nyelvjáráások, dialektusok jelentése a népzeneben, dialektusterületek ismerete - A tanult dalok kulturális közegének megismerése - Különböző korszakok – különböző előadói stílusok a műzenében - Hallás utáni dal tanulással elsajátított magyar népdalok és műzenei szemelvények éneklése - Előadói készségük kifejező, átélő, tiszta intonációjú énekléssé fejlesztése - A hangszerkísérethez és az éneklő közösséghez való alkalmazkodási képesség fejlesztése - A dalokban megjelenített élethelyzetek, érzelmi állapotok megértése. - Közös éneklés örömeinek átélése populáris dalokon keresztül		Magyar nyelv és irodalom: verbális kifejezőkészség fejlesztése, dalok szövege, költői eszközök megfigyelése a zenei kifejezésben, magyar népballadák, virágénekek, szimbolika. Idegen nyelvek: más népek dalai eredeti szöveggel. Földrajz: A magyar népzene dialektusterületei Történelem: Történelmi eseményeink megközelítése katonadalokon, illetve egy-egy korszak zenéjén keresztül
Ismeretanyag	Népzene: Én is voltam, mikor voltam; Irigyeim sokan vannak; Vígan, vígan, Este van, este van, megy a nap lefelé, Török bársony süvegem, Te vagy a legény, Kecskemét is kiállítja. Műzene: J. Haydn: Erdő mélyén – kánon; W. A. Mozart: Jöjj, drága május; Franz Schubert: A hársfa; Kodály Zoltán: Mikoron Dávid (Psalmus Hungaricus); Old Black Joe- spirituálé; Oh happy day; Ég a város – angol kánon	
Fogalmak:	Autentikus, tradíció, átdolgozás, dialektus, műzene, gospel, spirituálé, jazz, Magyar Népzene Tára	

Tematikai egység	Zeneművek zenehallgatási anyag	Órakeret 20 óra
Előzetes tudás	A felső tagozatban valamint a 9. évfolyamon megismert népzenei, műzenei szemelvények. Zenetörténelmi korok átfogó ismerete.	
Tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Általános zenei műveltség kialakítása, zeneművek gondolati tartalmát kifejező eszközök felismerése. Különböző korszakok jellemző stílusjegyeinek megkülönböztető felismerése.	
Ismeretek / fejlesztési feladatok, készségek		Kapcsolódási pontok
- A hallgatott zeneművek zenetörténelmi és főbb műfaji jellemzőinek azonosítása		Magyar nyelv és irodalom:

- Zeneszerők helye a különböző zenetörténeti korszakokban - Az adott zenemű történelmi, irodalmi és kultúrtörténeti vonatkozásainak megismerése - A zeneművekben megfogalmazott gondolatok társítása hangszerelési, szerkesztési megoldásokkal, kompozíciós technikákkal, formai megoldásokkal - Hosszabb, összetettebb koncentrációt igénylő zenei anyag befogadásának képessége - A tanuló kreatív képzeletének fejlesztése változatos motivációs technikákkal, a zeneművek által nyújtott lehetőségek kihasználásával. - A zeneművek gondolati tartalmát kifejező eszközök felismerése, átélése és értelmezésére alkalmas képesség kialakítása - Egy-egy zeneszerzőre jellemző alkotói sajátosságok felismerése Összefüggés felfedezése a zenei stíluskorszakok és a történelmi események, irodalmi alkotások összefüggései között. - A zeneművekről történő önálló véleményalkotás képességének kialakítása	verbális kifejezőkészség fejlesztése, dalok szövege, költői eszközök megfigyelése a zenei kifejezésben. Megzenésített versek Történelem: Történelmi események által ihletett zeneművek, illetve történelmi események megközelítése zeneműveken keresztül.
Ismeretanyag	Népzene: Rákóczi induló; Kuruc kor dallamai; Ugrós és csárdás dallamok – válogatás revival népzenei felvételekből Műzene: Joseph Haydn: Évszakok – Szüreti kórus L. van Beethoven: IX. szimfónia – IV.tétel W. A. Mozart: Don Giovanni - részletek- I. felvonás 8. és 9. jelenet; Beethoven: F-dúr románc; F. Schubert – J. W. Goethe: Margit a rokkánál F. Chopin: Forradalmi etűd R. Schumann –H. Heine: Két gránátos Liszt Ferenc: Szerelmi álmok; A. Dvořák: Új világ szimfónia – részletek Bedrich Smetana: Moldva (szimfonikus költemény) Erkel Ferenc: Bánk bán (részlet) G. Bizet: Carmen – Habanera; G. Puccini: Tosca – Cavaradossi, levélárja; R. Wagner: Nürnbergi Mesterdalnokok I. jelenet; G. Verdi: Don Carlos – Szabadság kettős; S. Prokofjev: Rómeó és Júlia – lovagok tánca Carl Orff: Carmina Burana – In taberna D. Sosztakovics: VII. szimfónia – részletek

	A. Honegger: Jeanne d'Arc a máglyán – részletek Johann Strauss: Éljen a magyar - polka Cl. Debussy: A tenger – részlet, az 1. vázlat I. Stravinsky: Tűzmadár – részlet, a mű kezdete G. Gershwin: Egy amerikai Párizsban -részlet Kodály Zoltán: Galántai táncok -részletek Bartók Béla: A kékszakállú herceg vára – részletek; Ne menj el Kodály Zoltán: Hány János – Felszántom a császár udvarát; Ének Szent István királyhoz Bartók Béla: Cantata Profana - részletek Kodály Zoltán - Arany János: Csalfa sugár, Farkas Ferenc: Furfangos diákok - részlet Kurai József: Estéli nótázás Kocsár Miklós – Nagy László: Csodafiú - szarvas Kodály Zoltán- Weöres Sándor: Öregek
Fogalmak:	Szimfónia, vonósnégyes, verbunkos, hangszeres karakterdarab, etűd, programzene, szeriális zene, jazz, neoklasszicizmus, folklorizmus, impresszionizmus, alterált hang, hangfűrt.

Tematikai egység	Komplex készségfejlesztés	Órakeret 7 óra
Előzetes tudás	A felső tagozatban, illetve 9. évfolyamban tanult ritmikai, dallami, zeneelméleti ismeretek.	
Tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Koncentrációs készség fejlesztése, hallásfejlesztés, többirányú figyelem képességének fejlesztése. A transzfer hatás által más tantárgyak területén történő eredményesség fejlesztése.	
Ismeretek / fejlesztési feladatok, készségek		Kapcsolódási pontok
- A korábban tanult ritmikai, dallami ismeretek frissítése, elmélyítése, alkalmazása - A törzshangok és a módosított hangok szerepének ismerete - A zenetörténet jellegzetes műfajainak ismerete - Részvétel közös kreatív zenélési formákban, a zeneművek befogadásának előkészítéséhez - Gyakorlat szerzése a felismerő kottaolvasásban - A zenei formaérzék fejlesztése		Transzfer hatás által minden más tudományterületre, kompetenciára pozitív hatással van.
Tevékenységek	- Az improvizáció és a kreativitás támogatása a tanult ritmikai és dallami elemek felhasználásával - Ritmikai játékok - Zenei kérdés, válasz rögtönzése - Zene és vizualitás összekapcsolása - Hármashangzatok színezetének felismerése - Kottaírásra, zeneszerkesztésre alkalmas szoftverek megismerése - Az Ismeretek / Fejlesztési feladatok, készségek elnevezésű részben megfogalmazottak alkalmazása a hangközök és egyszerű harmóniák megfigyelésének és meghallásának gyakorlására.	

Fogalmak:	Minden eddigi fogalom

Függelék

Populáris zenei szemelvények közös énekléshez, zenehallgatáshoz

A külföldi dalokat elsősorban hallgatásra, a magyar szövegű dalokat pedig éneklésre használjuk.

Dal	Szerző	Előadó
Basie Boogie	Count Basie	Count Basie és zenekara
Rock Around the Clock	Max E. Friedman – James E. Myers	Bill Haley and the Comets
Jailhouse Rock	Jerry Lieber – Mike Stoller	Elvis Presley
La Bamba	Mexikói népdal, Rithie Valens átdolgozása	Rithie Valens
Please, please me	John Lennon – Paul McCartney	Beatles
Baby's in Black	John Lennon – Paul McCartney	Beatles
Here Comes The Sun	George Harrison	Beatles
Let it Be	John Lennon – Paul McCartney	Beatles
Ne gondold	Szörényi Levente – Bródy János	Illés
Az utcán	Szörényi Levente – Bródy János	Illés
Miért hagytuk, hogy így legyen	Szörényi Levente – Bródy János	Illés
Felkelt a napunk	Szörényi Levente – Bródy János	Illés
Mondd, hogy nem haragszol rám	Szörényi Levente – Bródy János	Fonográf
Edison Magyarországn	Szörényi Levente – Bródy János	Fonográf
Nemzeti Dal	Petőfi Sándor – Tolcsvay László	Tolcsvayék és a Trio
Egy lány sétál a domboldalon	Bródy János	Koncz Zsuzsa
Darabokra törted a szívem	Demjén F. – Bergendy István	Bergendy együttes
Azért vannak a jóbarátok	Máté Péter – S. Nagy István	Máté Péter
Zene nélkül mit érek én	Máté Péter	Máté Péter
Nézz az ég felé	Lerch István – Horváth Attila	Charlie
Ha én rózsá volnék	Bródy János	Bródy János
Nem adom fel	Presser Gábor – Sztevanovity Dusan	LGT
Valaki mondja meg	Presser Gábor – Adamis Anna	LGT
A hetedik	Póka Egon – József Attila	Hobo Blues Band
Ha én szél lehetnék	Presser Gábor – Adamis Anna	Omega
Gyöngyhajú lány	Presser Gábor – Adamis Anna	Omega
Ilyenek voltunk	Kovács Ákos	Ákos
A 67-es út	Bódi László	Republic
Szeretni valakit valamiért	Bódi László	Republic
Bájló	Szabó Balázs – Radnóti Miklós	Szabó Balázs Bandája
Csonka vers	Hollós-Korvin Lajos – Németh Ferenc – Popovics György	Kávészünet
Vidéki Sanzon	Magna Cum Laude	Magna Cum Laude
Várj míg felkel majd a Nap	Lerc István – Demjén Ferenc	V'Moto Rock
Ugye, mi jó barátok vagyunk?	Presser Gábor – Adamis Anna	LGT, Demjén, Zorán